

Ετήσια έκθεση 2013 του ERM: παρακολούθηση και διαχείριση της αναδιάρθρωσης στον 21ο αιώνα

Συνοπτική παρουσίαση

Εισαγωγή

Η ετήσια έκθεση 2013 του ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου αναδιάρθρωσης (ERM) παρουσιάζει μια αναδρομή της μέτρησης, επί μία δεκαετία και πλέον, του αντίκτυπου της δραστηριότητας αναδιάρθρωσης μεγάλης κλίμακας στην Ευρώπη. Συνοψίζει τις τάσεις στον τομέα της αναδιάρθρωσης στηριζόμενη σε μια βάση δεδομένων αναδιάρθρωσης η οποία περιλαμβάνει λεπτομέρειες για περισσότερες από 16.000 περιπτώσεις αναδιάρθρωσης μεγάλης κλίμακας – καθεμία από τις οποίες συνοδεύτηκε, σε γενικές γραμμές, από απώλεια ή δημιουργία περισσότερων από 100 θέσεων εργασίας. Ειδικότερα, η έκθεση εστιάζει στη σύγκριση της δραστηριότητας κατά την περίοδο που προηγήθηκε της κρίσης (2003-2008) με την περίοδο μετά την κρίση (2008-2013) προκειμένου να εντοπιστούν αλλαγές στη χρήση των διαφόρων πρακτικών αναδιάρθρωσης, και να διαπιστωθεί ποιοι τομείς δέχθηκαν δυσανάλογο πλήγμα, σε επίπεδο απασχόλησης, από την παγκόσμια ύφεση. Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης κριτική αξιολόγηση όλων των δραστηριοτήτων του ERM συμπεριλαμβανομένων των δύο πιο πρόσφατων βάσεων δεδομένων με προσανατολισμό στις πολιτικές: εθνικά εργαλεία υποστήριξης και νομοθεσία στον τομέα των αναδιάρθρωσεων. Τέλος, η έκθεση αναδεικνύει το φαινόμενο της μεταφοράς δραστηριοτήτων εκτός συνόρων, καταγράφοντας τη μείωση της εν λόγω δραστηριότητας από ευρωπαϊκές εταιρείες μετά το ξέσπασμα της κρίσης.

Πλαίσιο πολιτικής

Τον Ιανουάριο του 2013 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε έκθεση η οποία καλούσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει νομοθεσία για τη διαχείριση της αλλαγής και την αναδιάρθρωση. Η έκθεση, με συντάκτη τον Alejandro Cercas, BEK, περιλάμβανε συστάσεις για ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζομένους, καθώς και για την πρόβλεψη και διαχείριση της αναδιάρθρωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει έκτοτε ανακοινώσει τα σχέδιά της για ένα «πλαίσιο ποιότητας για την αναδιάρθρωση και την πρόβλεψη της αλλαγής», το οποίο θα πλαισιώσει την ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία και τις πρωτοβουλίες στον συγκεκριμένο τομέα, και θα παρουσιάσει τις βέλτιστες πρακτικές που πρέπει να εφαρμόζονται από όλους τους εμπλεκόμενους.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επαναβεβαίωσε τη δέσμευσή της ότι θα εργαστεί με στόχο:

να προωθήσει την αναδιάρθρωση των τομέων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε δραστηριότητες προσανατολισμένες στο μέλλον, μεταξύ άλλων μέσω της ταχείας αναδιοχέτευσης επαγγελματικών δεξιοτήτων προς αναδυόμενους τομείς και αγορές υψηλής ανάπτυξης.

Η Επιτροπή προσέθεσε ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να:

συνεργαστούν στενά με τους ενδιαφερόμενους στους διάφορους τομείς ... για τον προσδιορισμό των προβληματικών σημείων και την εκπόνηση από κοινού ανάλυσης για το πώς θα διατηρηθεί μια ισχυρή βιομηχανική και γνωστική βάση.

Βασικά πορίσματα

- Η τεκμηριωμένα εκτεταμένη χρήση της βάσης δεδομένων με τις δραστηριότητες αναδιάρθρωσης από φορείς χάραξης πολιτικής και ερευνητές επιβεβαιώνει την αξία της ως μοναδικής πηγής διακρατικών δεδομένων σχετικά με τον αντίκτυπο της αναδιάρθρωσης μεγάλης κλίμακας στην απασχόληση κατά την τελευταία δεκαετία.
- Υπάρχουν σήμερα έξι εκατομμύρια λιγότεροι Ευρωπαίοι απασχολούμενοι σε σχέση με την εποχή που ξέσπασε η χρηματοοικονομική κρίση. Η κρίση έχει οδηγήσει σε μια εντεινόμενη πώλωση των δεικτών της αγοράς εργασίας ανά την ΕΕ, με τα ποσοστά ανεργίας να κυμαίνονται από λιγότερο του 5% (στην Αυστρία) ως σχεδόν 28% (στην Ελλάδα).
- Η περίοδος της κρίσης και το διάστημα μετά την κρίση χαρακτηρίζονται από αξιοσημείωτη αύξηση του μεριδίου των απωλειών θέσεων εργασίας που αποδίδεται σε πτώχευση ή κλείσιμο, στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης, και από μείωση του μεριδίου που αποδίδεται σε μεταφορά δραστηριοτήτων εκτός συνόρων ή μετεγκατάσταση, καθώς και σε συγχωνεύσεις και εξαγορές.

- Σε κλαδικό επίπεδο, η δραματική συρρίκνωση της απασχόλησης είναι εντονότερα αισθητή στη βιομηχανία και στις κατασκευές. Αθροιστικά, οι δύο κλάδοι αντιπροσωπεύουν πολύ πάνω από το 100% των καθαρών απωλειών θέσεων απασχόλησης μετά το 2008.
- Η απασχόληση παρέμεινε σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα – σε κάποιες, μάλιστα, περιπτώσεις αυξήθηκε – σε ορισμένους τομείς υπηρεσιών έντασης γνώσης (υγεία, εκπαίδευση, υπηρεσίες ΤΠ και πληροφόρησης, και επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες) πριν, κατά και μετά την κρίση.
- Οι πολιτικές λιτότητας συνεπάγονται ότι η ικανότητα ανάκαμψης της απασχόλησης έχει μετατοπιστεί από τους κατά κύριο λόγο δημόσια χρηματοδοτούμενους τομείς κατά την περίοδο 2008-2010 στους ιδιωτικούς κλάδους παροχής υπηρεσιών από το 2010 και εξής. Πολλές από τις μεγαλύτερες υποθέσεις αναδιάρθρωσης που έχει καταγράψει το ERM μετά το 2008 αφορούν τη δημόσια διοίκηση, η οποία καταγράφει πολύ μεγαλύτερο ποσοστό επί της συνολικής κοινοποιηθείσας απώλειας θέσεων εργασίας μετά το 2008.
- Ο κλάδος του αυτοκινήτου/των μεταφορών είναι ένας από τους λίγους μεγάλους βιομηχανικούς κλάδους στους οποίους τα επίπεδα απασχόλησης αυξήθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία. Το σύνολο σχεδόν των καθαρών κερδών ήλθαν σε χώρες της ανατολικής Ευρώπης, επιβεβαιώνοντας τη στροφή της παραγωγής προς τα ανατολικά.
- Η κρίση μείωσε σημαντικά τον ρυθμό μεταφοράς δραστηριοτήτων εκτός συνόρων στην Ευρώπη. Το μερίδιο της μεταφοράς δραστηριοτήτων εκτός συνόρων επί των απωλειών θέσεων εργασίας στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης, όπως καταγράφηκε από το ERM, κορυφώθηκε πριν από την κρίση του 2008-2009 (τριμηνιαίο εύρος: 6%-12%) και παραμένει έκτοτε μικρότερο (τριμηνιαίο εύρος: 2,5%-6%).
- Το ήμισυ των θέσεων εργασίας που μεταφέρθηκαν εκτός συνόρων παραμένουν στην Ευρώπη. Η κύρια ομάδα χωρών προορισμού είναι οι χώρες της διεύρυνσης του 2004-2007, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το ένα τρίτο των υπό μεταφορά θέσεων εργασίας. Άλλο ένα τρίτο θέσεων εργασίας μεταφέρθηκαν από την Ευρώπη στην Ασία.
- Τουλάχιστον μία στις έξι θέσεις εργασίας (17%-18%) που χάθηκαν λόγω αναδιάρθρωσης στη Δανία, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία μεταφέρθηκε εκτός συνόρων, ποσοστό πολύ υψηλότερο από τον ενωσιακό μέσο όρο του 6%.

- Η βιομηχανία αντιπροσωπεύει την πλειονότητα των θέσεων εργασίας που μεταφέρθηκαν εκτός συνόρων σε όλα τα κράτη μέλη με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου κυριαρχεί η μεταφορά υπηρεσιών.
- Πάνω από ένα τέταρτο (28%) των απωλειών θέσεων εργασίας σε μη εγχώριες εταιρείες της ΕΕ λόγω μεταφοράς δραστηριοτήτων ήταν αποτέλεσμα της πλήρους ή μερικής επιστροφής δραστηριοτήτων στη χώρα προέλευσής τους. Οι γερμανικές και ιταλικές εταιρείες παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη τάση επιστροφής δραστηριοτήτων.

Προτάσεις πολιτικής

Ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής εξυγίανσης και λιτότητας, η δραστηριότητα αναδιάρθρωσης εμφανίζεται εξίσου, αν όχι περισσότερο, έντονη στον δημόσιο τομέα σε σχέση με τον ιδιωτικό. Δεδομένων των χαρακτηριστικών της απασχόλησης στον δημόσιο τομέα – όπως τα υψηλότερα επίπεδα συλλογικής εκπροσώπησης και η μεγαλύτερη προστασία της απασχόλησης – η φύση των προσαρμογών που τελούν εδώ υπό διαπραγμάτευση μπορεί να είναι διδακτική για τον καθορισμό μορφών αναδιάρθρωσης που δεν ενέχουν κατ' ανάγκη απώλειες για οικονομικούς λόγους σε μεγάλη κλίμακα.

Η δυσχερής θέση του κατασκευαστικού κλάδου, όπου η απασχόληση συρρικνώθηκε σε λιγότερο από το μισό σε ορισμένα κράτη μέλη τα οποία υπέστησαν βαρύ πλήγμα από τη χρηματοοικονομική κρίση, υπογραμμίζει τη σημασία της πρόβλεψης και της αποθάρρυνσης μη βιώσιμων μοντέλων ανάπτυξης σε τομείς που επηρεάζονται έντονα από τις συνθήκες του πιστωτικού κύκλου.

Η μεταφορά δραστηριοτήτων εκτός συνόρων φαίνεται να έχει σχετικά κυκλικό χαρακτήρα. Αν και οι απώλειες θέσεων εργασίας που αποδίδονται σε μεταφορά δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης, παρουσίασαν μείωση μετά το 2008, η επιστροφή στους συνηθισμένους ρυθμούς ανάπτυξης θα μπορούσε να σηματοδοτήσει νέα αύξηση στη μεταφορά δραστηριοτήτων εκτός συνόρων, και ιδιαίτερα στη μεταφορά υπηρεσιών, που ήταν ως σήμερα ένα συγκριτικά περιθωριακό φαινόμενο.

Τα δεδομένα υψηλής ποιότητας είναι σημαντικά για τη χάραξη πολιτικής και το ERM διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διάχυση πληροφοριών και δεδομένων σχετικά με τις τάσεις στον τομέα της αναδιάρθρωσης και τις εξελίξεις που αφορούν τις πολιτικές μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, η ανάπτυξη κοινών ευρωπαϊκών πολιτικών για την αντιμετώπιση των όλο και μεγαλύτερων αποκλίσεων μεταξύ των εθνικών αγορών εργασίας αποτελεί πρόκληση για το μέλλον.

Πρόσθετες πληροφορίες

Η Ετήσια έκθεση 2013 του ERM: παρακολούθηση και διαχείριση της αναδιάρθρωσης στον 21ο αιώνα διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1380.htm>

Για πρόσθετες πληροφορίες, επικοινωνείτε με τον κ. John Hurley, Προϊστάμενο Έρευνας, στη διεύθυνση: joh@eurofound.europa.eu